

**DISSERTATIO
INAUGURALIS
MEDICO-
PRACTICA DE
TUSSI...**

Franz Erdmann

12

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO-PRACTICA
DE
TUSSI CONVULSIVA

QUAM
SENSU ET AUCTORITATE PERILLUSTRIS
DIRECTORIS, AC PRAESIDIS FACULTATIS MEDICAE
SPECTABILIS DOMINI DECANI NECNON CLARISSIMORUM
D.D. PROFESSORUM PRO DOCTORIS MEDICINAE LAUREA
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE CONSEQUENDIS IN ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
UNIVERSITATE TICINENSI

AUSPICE
D. DOCTORE THEODORO HELM
Clinicae Medicae Therapiaeque Specialis Prof. O.
Directore Nosocomii Universalis etc. etc.
CUM ADNEXIS THESISIBUS DEFENDENDIS

Mense Madi 1845
PUBLICAE DISQUISITIONI OFFEREBAT
FRANCISCUS ERDMANN

BOHEMUS KAPLICE NSIS.

TICINI REGII
EX TYPOGRAPHIA FUSI ET SOCH

Polter

ILLUSTRISSIMO AC CELEBERRIMO

DOMINO DOMINO

THEODORO HELM

MEDICINAE ET CHIRURGIAE **DOCTORI**, ARTIS LUCINAE
MAGISTRO, **PROFESSORI** P. O. PRAXEOS CLINICAE,
PATHOLOGIAE THERAPIAEQUE SPECIALIS IN C. R. UNIVER-
SITATE TICINENSI, ILLIUS MUSEI PATHOLOGICI, NEC NON
NOSODOCHII MAJORIS AD S. MATTHAEUM URBIS PAPIAE
EJUSQUE BREPHOTROPHII ET INSTITUTI PII S. CORONAE
DIRECTORI, FACULTATUM MEDICARUM VINDOBONENSIS
ET TICINENSIS — SODALITII C. R. MEDICORUM VIENNAE —
CONLEGII MEDICO-CHIRURGICI AUGUSTAE TAURINORUM —
COETUS MEDICI LIPSIENSIS — CONCORDIAE ROBINII CON-
VENTUS — TARVISII ATHENAEI — SOCIETATIS NOVAE
REGIAE BOTANICES EDINENSIS — UNIONIS THERMARUM
PHILHARMONICAE CAROLINARUM — PII MEDIOLANI INSTITUTI
AUXILIANDI LANGOBIARDIAE MEDICORUM VIDUIS
ORPHANISQUE MEMBRO

HANC DISSERTATIONEM

DAT, DONAT, DEDICAT

GRATISSIMUS AUCTOR.

Morbi Synonyma.

Tussis convulsiva, clangosa, clamosa, ferina, Pertussis quinta stomachalis, spasmodica, tussicula, tussis amphemerina, morbus cucularis, pueros strangulans; tussis firma seu stomachica. Keuchhusten Blauer-Husten, Esels-Husten, Stickhusten.

Definitio.

Tussis convulsiva peculiaris est species tussis catarrhoso-spasticae ex proprio contagio in morbi ulteriori evolutione extricato, oriens, nonnunquam epidemice saeviens, praeprimis aetatem puerilem invadens, culmine redacto, per intervalla majora minorave

6

recurrens, cum respiratione alta, sonora, clamori asinino simili, et pluribus celerrime sese excipientibus admodum brevibus expirationibus, ructibus, nonnunquam etiam vomitu finientibus, notata.

Hypotyposis.

Tussis convulsiva sequentibus se enunciat symptomatibus; saepissime infantibus est propria, e invadit istas plerumque unica tantum vice.

Infantes taedescere incipiunt, fiunt morosi, facile in flectum proni insequitur tussis sicca intermittens, persentiunt peculiarem sensum irritationis secundum tracheam et sub sterno, dein tussis increscit peculiari sono fere metalico, rauco, ast adhuc sicca, accedit febris et plerumque cum caractere cretico. Tenelli paroxysmum adventurum timent amplectuntur matrem aut nutricem quasi tutelam quaerent. Nunc tussitant, quin spiritum trahere queant, facies livescit, intumescunt venae, corripuntur convulsionibus. In gradu majori oriuntur profluvia cruenta ex ore et nasu et haud raro derepente concidunt. Uno quasi ictu tussis ite-

rum evanescit, infantes profundum iterum trahunt spiritum, lacrymas fundunt, clamant, dormiunt et neque minimam amplius persentiunt molestiam. Paroxysmi facile redeunt omni 3 aut 4 hora et in majori gradu adhuc saepius praecipue si irascuntur, clamant, aut si aeri frigido expositi fuerint, maximam partem autem redeunt in nocte. Paroxysmi una die leviores quam altera animadvertuntur, et quasi typum tertianum sequuntur. Tali ratione insultus spasmodici per aliquod hebdomadas perdurant, nunc autem mucus tenax spissus secernitur et infantes non raro vomitu ejiciunt. Inchoante larga muci secretionem insultus convulsivi evanescunt.

Stadia tussis convulsivae.

Morbi hujus tria distinguuntur stadia.

I. Stadium febrile, irritationis, catarrhale. Incipit morbus cum morositate insigni, delassatione universali et symptomata catarrhosa jam animadvertuntur; adest simul magna sensilitas oculorum illacrymantium, corryza cum sternutatione et secretio muci aeris, lingua mucosa deglutitio propter in-

Causa peculiaris hujus dispositionis in infantibus delitescens in eximia illa irritabilitate organorum pneumatophororum et majori sensibilitate systematis nervosi quaerenda est.

2. Peculiaris aeris et temperiei constitutio. Experientia docet regiones praecipue paludosas, humidas ditiones Europeae septentrionalis e. g. Sueciam Britanniam esse illas in quibus hoc malum tam saepe occurrit, scimus etiam quod morbus hic plerumque tempore vernali et autumnali, post praegressas pluvias aut nives, rarius autem sicca aestate enasci et jure concludere possumus humiditatem atmosphaerae hujus mali ortui esse faventem.

2. *Momenta procatartica.*

Quae morbum hunc excitant causae sunt contagium et refrigerium. Quod natura contagiosa nequaquam negandae sit, exinde jam patet, quod morbus hic simili ratione qua alii contagiosae indolis morbi semel tantum aegrum eundem invadere solet, quod propagatio hujus morbi magnam habet analogiam cum extensione ceterorum contagiorum

ita ut ab una domu ad alteram, per plateas urbes et provincias propaget; transfertur tussis convulsiva ab uno infante ad alterum in eadem domu. Materies inficiens pari ut in exanthematibus ratione in ultima decursus periodo evolvitur et divulgatur.

Altera causa ortui hujus morbi favens est refrigerium. Notum est, illam, et contagio absente, per solam temperaturae repentinam mutationem nasci posse. Hinc serus auctumnus incipiens hiems huicce epidemiae adeo favet; hinc psyxis durante morbo contracta, statum fere semper exasperat.

Causa proxima.

Essentia tussis convulsivae consistit in peculiari irritatione nervosa praecipue nervi phrenici et vagi, procreata contagio specifico ab initio quidem atmospherico dein autem ab uno individuo ad alterum propagato. Haec irritatio nervosa convulsivos, quasi epilepticos motus, secretionem muci adauctam in pulmonibus et ventriculo et in majori gradu atque adaucta dispositione statum inflammatorium pulmonum provocat. Morbus hic itaque omni jure ad Neuroses numerari po-

tem hilares esse incipiunt , potum cibumque desiderant.

Perdurat stadium hocce per quinque aut sex hebdomadas.

III. Stadium adynamicum; decrementi. Redeunt adhuc paroxysmi per tres quatuorve hebdomadas , ast eminente intermissione ex amissa vi et indole. Symptomata nervosa et convulsiones disparent. Tussis sonora majoribus intervallis et majus humida redit, concussiones et congestiones evanescent. Sputa nunc cocta globosa ex flavo viridicantia facile expectoranda , transpiratio cutanea bene procedit , redeunt vires , corpus reficitur et sanitas perfecta redire solet.

Morbi ab aliis distinctio.

Tussis convulsiva cum angina membranacea et asthmate millare summam similitudinem habens sequentibus signis pathognomicis excellit :

Tussis convulsiva , qua morbus periodice recurrens ab angina polyposa prodromis insultui praecedenti differt. Duratio stadii catarrhalis in angina membranacea tribus quatuorve ad summum absolvitur diebus , quae

test, quin negare licet, quod etiam Character inflammatorius accidere possit.

Prognosis.

Dependet prognosis tussis convulsivae:

1. ab aetate infantum. Quo juniora individua, quo minus evoluta eo magis infausta prognosis:

2. a conformatione et structura thoracis et evolutione praecipue pulmonum atque ceterorum organorum thoracis. Infantuli deformati, scrofulosa affectione glandularum bronchiorum majori expositi sunt periculo.

3. ab intensitate ac violentia insultuum. Quo frequentiores, perlongi adparent, quo violentiores affectiones spasticae animadvertuntur, eo magis infausta prognosis statuenda est.

4. a Genio epidemico. Verum quidem est, epidemias tussis convulsivae nostris temporibus non amplius tam atroci saevire violentia; nihilominus tamen haecce epidemia non tam mitis adhuc evasit ut non multos adhuc parvulos, vel immediatim vel per funesta posthuma e medio tollat.

Symptomata sub decursu morbi ipsius apparentia solitam dignitatem in nostro etiam

appetunt morbo. Quo minori vehementia ingrediuntur accessus, quo rarius redeunt, quo minus functiones organismi laeduntur eo plus sanitatis spem concipere licet. Contra autem: frigus et ariditas cutis, oedema extremitatum, urinae color stramineus, serius in coccineum et atrum versus, tussis sicca cum proprio sono sibilante, symptomata mali ominis esse, experientia constat.

Therapia.

Varia tussis convulsivae stadia variam medendi methodum enoscunt, et quidem:

1. in primo stadio ubi febris inflammatoria cum topica affectione homonyma membranarum mucosarum respirationis organa circumveiantium, praecipuam sistit passionem therapia rationalis sequentes dictat adimplere indicationes:

a) amoveantur causae in quantum fieri potest et arceatur earum influxus nocivus.

b) Vires exorbitantes compescere.

c) Catarrhalem adfectionem quantum possibile aestimare.

d) Colatoria omnia aperta tenere.

Pro diversitate morbi gradus mox appa-

ratus antiphlogisticus lenissimus mox rigo-
rosive in usum trahendus est. Correspon-
dent. Infus. Alth. Verb. cum pauxillo sal.
amar. Roob Samb.; inspiratio vaporum cali-
dorum emollientium; antagonistiche vesican-
tia ad sternum. Usus inunctionis unguenti.
Autenrith. a nonnullis laudatur ab aliis au-
tem et praecipue in aetate infra 2 ann. vitu-
peratur. Vehementia febris atque phlogoseos,
respiratio difficilis atque anxia, dolores in
pectore, hirudines et derivantia deposcunt.
Quoad diaetetica servat aeger lecti teporem,
negligat sermocinationem, vescatur carnum
jura tenuia et pro potu summat inf. alth. aut
flor. samb., emuls. amygdalinam etc.

2. In secundo stadio. Praevalet in hoc
stadio spasmus et nunc indicationes erunt.

- a) Vires adhuc exorbitantes compescere.
- b) Sensibilitatem nervorum deprimere.
- c) Crisim lente suffulcire.

Methodus antiphlogistica etiam in hocce
stadio tam diu continuanda est, donec phlo-
gosis penitus fracta, febris fugata et sputa
jam coacta ejiciuntur.

Dein praecipua erit indicatio: mitigatio
spasmi et quidem remediis antispasmodicis,
narcoticis, praecipue hyosciamo asa foetid. in

tinct atque clysmat. Belladonna, aqua amygdalar. amar., extract. lact. viros, dulcamar. cicut. Mosch. Led. palust. deinde vin. emetic. tart. emet. sulf. aurat. antim. nux. vom. zinc. oxyd. alb. acid. hydrocian. Acidum muriat. clariss. Naumann Kali acet. et aq. Petrosel. omnibus reliquis in hocce morbo praeferat. In maximo gradu vehementiae morbi adhiberi potest opium ast nequaquam continuo ob obstipationem alvi et congestiones ad organa nobiliora. Ex variis hisce varia eligenda veniunt pro diversitate genii epidemici.

Externe inhalatio vaporum emollientium, cataplasmata emoll. ad pectus; antispasmodica atque derivantia ut. succ. allii sat. tinct. cantharid. ungt. Autenrith infricand. in scrobiculo cordis. Clysmata ex valeriana asa foetid. millefol. Balnea universalis aromatica. Diaeta etiam in isto stadio talis uti in priori esse debet.

3. In tertio stadio veniunt.

- a) Vires restaurandae.
- b) Symptomata morbosa respicienda.
- c) Recidivae evitandae.
- d) Posthuma juxta indicationes tractanda.

Conveniunt hinc inde. Remedia tonica amara uti china, lichen Islandic. Polygala amar.

Dein antimonialia sulf. aurat. antim. Quoniam mucus bronchios adhuc opplet et pulmones et praecipue in individuís phlegmaticis, conveniunt. Senega squilla, ipecacuanh. tart. emet. r. d. spirit. salis ammon. anisat. vinos.

Diaeta sit roborans, reficiens, caveat a refrigerio, potu vinoso majori quantitate. Praecipue conveniunt balnea ex polenta et gelat. lichen. Island.

FINIS.

THESES DEFENDENDAE.

1.

Colica saturnina et inflammatio et neuvrosis.

2.

Abdomen officina arthritidis, ejusque fons
Bachus, Venus et otium.

3.

Homoeopathia saepe nocet negligendo.

4.

Medici schola natura est.

5.

Plurimi infantum morbi methodo lenienti et
ecoproticae cedunt.

6.

Opium in colica saturnina purgans est.

7.

Tussis convulsiva nunquam est morbus levis.

8.

Male facit, qui purgat, quam diu lingua
albescit.

9.

Venaesectio ut cura prophylactica damnanda.

10.

In systemate venae portarum sedes magni
morborum numeri est.

11.

Dum incipis vivere, jam mori incipis.

12.

Omnis febris incipiens est inflammatoria.

22538104

THE
END
OF
THE
WORLD
AND
THE
BEGINNING
OF
THE
NEW
WORLD